

**INFORMACJA Z DZIAŁALNOŚCI POWIATOWEGO CENTRUM
POMOCY RODZINIE W BIELSKU PODLASKIM, ORGANIZATORA
RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ ORAZ POWIATOWYCH
PROGRAMÓW REALIZOWANYCH W 2014 ROKU
Z OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ.**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim powstało na mocy Uchwały nr IV/18/99 Rady Powiatu Bielskiego z dnia 30.01.1999 r. w sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim. Centrum jest jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, która wchodzi w skład powiatowej administracji zespolonej. Obszarem działania Centrum jest Powiat Bielski. Za pomocą PCPR Zarząd Powiatu wykonuje zadania z dziedziny pomocy społecznej.

Niniejsza informacja uwzględnia podstawowe zadania powiatu zrealizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w 2014 roku.

I. Opieka zastępcza - instytucjonalna w PCPR

1) Placówki opiekuńczo - wychowawcze:

PCPR jest instytucją, za pomocą której powiat kieruje dziecko do odpowiedniej placówki opiekuńczo - wychowawczej. Jeżeli właściwy powiat nie może skierować dziecka do placówki z powodu braku placówki określonego typu lub z powodu braku miejsca w placówce niepublicznej tego typu na jego terenie, zwraca się do innego powiatu w granicach województwa z wnioskiem o skierowanie dziecka do odpowiedniej placówki. W związku z powyższym PCPR w Bielsku Podlaskim nawiązuje liczne kontakty z innymi powiatami, w granicach których znajdują się właściwe placówki opiekuńczo - wychowawcze, celem realizacji orzeczeń sądowych, zarządzających umieszczenie dziecka w placówce socjalizacyjnej.

Podstawą umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczej jest:

- orzeczenie sądu,
- wniosek rodziców, opiekunów prawnych lub małoletniego.

W roku sprawozdawczym PCPR umieścił 4 dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych.

Na terenie powiatu bielskiego funkcjonuje placówka opiekuńczo - wychowawcza typu rodzinnego. Aktualnie w w/w placówce przebywa 6 dzieci. Centrum Pomocy Rodzinie sprawuje nadzór nad realizacją standardu wychowania i opieki w placówce. Dyrektorowi placówki udzielane jest wsparcie w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo - wychowawczych, jak również dotyczących funkcjonowania placówki.

2) Domy pomocy społecznej

Na terenie powiatu bielskiego znajduje się Dom Pomocy Społecznej

w Brańsku, do którego kierowane są osoby przewlekle somatycznie chore, w podeszłym wieku, pozbawione opieki osób drugich, wymagające całodobowej opieki. W okresie sprawozdawczym w DPS w Brańsku umieszczono 25 osób.

3) Zastępcza opieka rodzinna w PCPR Bielsk Podlaski

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim nadzorowało opiekę nad 43 rodzinami zastępczymi, sprawującymi opiekę nad 60 dziećmi. W okresie sprawozdawczym na pokrycie kosztów funkcjonowania rodzin zastępczych wydatkowano ogółem **372.725 zł**. Powołany przy PCPR Zespół do Spraw Pieczy Zastępczej regularnie monitoruje jakość opieki i wychowania dzieci w rodzinach. Wyżej wymienione rodziny dzielą się na rodziny spokrewnione, niezawodowe i zawodowe. Rodzinom tym udzielano comiesięcznej pomocy na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka. Pomoc naliczano zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wysokość pomocy dla dziecka umieszczonego w rodzinie spokrewnionej wynosi 660 zł. Dzieci umieszczone w rodzinach niezawodowych i zawodowych otrzymują comiesięcznie 1000 zł. Rodzinom, które wymagały wsparcia w zakresie dodatkowego doposażenia udzielano również pomocy na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny zastępczej dziecka. Zadanie to wynikało również z założeń Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014.

W 2014 roku realizowano umowę zlecenie na kolejny okres pełnienia przez rodzinę zastępczą funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej. W okresie sprawozdawczym w tejże rodzinie przebywało czworo dzieci. Łączna kwota wypłaconego wynagrodzenia dla osoby prowadzącej zawodową rodzinę zastępczą w 2014r. wyniosła **43.082 zł**.

4) Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków

Osobie, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej, oraz osobie pełnoletniej opuszczającej niektóre typy placówek opiekuńczo - wychowawczych, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno -wychowawcze i młodzieżowe ośrodki wychowawcze, przysługuje pomoc pieniężna na usamodzielnienie, kontynuację nauki, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej. Pomoc na kontynuowanie nauki przysługuje osobie pełnoletniej, jeżeli kontynuuje ona naukę. Pomoc ta przysługuje do czasu ukończenia nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia. Miesięczna pomoc pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych oraz placówek z tytułu kontynuacji nauki wynosiła 500 zł.

W 2014 roku PCPR w Bielsku Podlaskim wypłacało świadczenia na kontynuowanie nauki dla 16 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych na łączną kwotę **72.638 zł** oraz dla 2 pełnoletnich wychowanków placówek kontynuujących naukę na łączną kwotę **5971 zł**. Pięciu wychowanków otrzymało pomoc pieniężną na usamodzielnienie w łącznej kwocie **26.364 zł**. Dwóch wychowanków, w tym jeden z placówki otrzymało pomoc na zagospodarowanie w

formie rzeczowej kwocie **3678 zł.**

Intencją pomocy usamodzielnianym wychowankom jest wykreowanie autonomicznej osobowości zintegrowanej ze środowiskiem, co wynika również z założeń powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej. W tym celu opracowywane są przy współpracy z usamodzielnianym wychowankiem oraz jego opiekunem indywidualne programy usamodzielnienia określające sposób i formy pomocy jak i współpracy wychowanka z pracownikiem socjalnym PCPR.

5) W 2014 roku realizowano dziewięć porozumień dotyczących zwrotu kosztów pobytu dzieci pochodzących z innych powiatów w rodzinach zastępczych na terenie powiatu bielskiego:

a) pomiędzy Powiatem Bielskim a Miastem Rybnik - przekazana dla Powiatu Bielskiego kwota wyniosła **12.000 zł,**

b) pomiędzy Powiatem Bielskim a Powiatem Białostockim - przekazana dla Powiatu Bielskiego kwota wyniosła **7.905,60 zł,**

c) pomiędzy Powiatem Bielskim a Miastem Stołecznym Warszawa - przekazana dla Powiatu Bielskiego kwota wyniosła **11.000 zł,**

d) pomiędzy Powiatem Bielskim a Powiatem Wołomińskim - przekazana dla Powiatu Bielskiego kwota wyniosła **10.058,40 zł,**

e) 5 porozumień pomiędzy Powiatem Bielskim a Miastem Białystok - przekazana dla Powiatu Bielskiego kwota wyniosła **75.103,72 zł.**

Łączna kwota przekazanych dla powiatu środków finansowych w 2014 roku wyniosła **116.094,72 zł.**

6) W 2014r. wydatkowano **42.400 zł** na realizację dwóch porozumień zawartych pomiędzy Powiatem Hajnowskim a Powiatem Bielskim w przedmiocie umieszczenia dzieci pochodzących z powiatu bielskiego w rodzinie zastępczej zamieszkałej na obszarze powiatu hajnowskiego oraz zasad ponoszenia przez powiat bielski wydatków na ich utrzymanie.

Realizowano również porozumienie pomiędzy Miastem Grudziądz a Powiatem Bielskim w sprawie umieszczenia dziecka pochodzącego z powiatu bielskiego umieszczonego w rodzinie zastępczej na terenie miasta Grudziądz. Na realizację w/w porozumienia powiat bielski w 2014r. wydatkował kwotę **7.920 zł.**

Na realizację porozumienia zawartego w 2014r. pomiędzy Powiatem Siemiatyckim a Powiatem Bielskim w sprawie umieszczenia dzieci pochodzących z powiatu bielskiego w rodzinie zastępczej na terenie powiatu siemiatyckiego wydatkowano **11.362,83 zł.**

Na realizację porozumienia dotyczącego pokrywania kosztów utrzymania dzieci pochodzących z powiatu bielskiego w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta Białystok wydatkowano **21.510,75 zł.**

Na realizację porozumienia zawartego w 2014r. pomiędzy Powiatem Iławskim a Powiatem Bielskim w sprawie umieszczenia dziecka pochodzącego z powiatu bielskiego w rodzinie zastępczej na terenie powiatu iławskiego wydatkowano **5000 zł.**

7) Powiat Bielski zawarł porozumienia z powiatami prowadzącymi placówki opiekuńczo – wychowawcze, dotyczące warunków przekazywania środków finansowych za dzieci pochodzące z powiatu bielskiego, przebywające w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów. Porozumienia te skutkowały ponoszeniem przez Powiat Bielski odpłatności za 8 dzieci w 2014 roku:

- porozumienie z powiatem hajnowskim - koszt zadania – **48.099,28 zł**,
- porozumienie z miastem Białystok - koszt zadania – **135.273,67 zł**,
- porozumienie z powiatem białostockim - koszt zadania – **53.550,28 zł**,
- porozumienie z powiatem polickim - koszt zadania – **127.119,06 zł**,

Łączna kwota wydatkowana z tego tytułu w 2014 roku wyniosła **364.042,29 zł**

II. Sprawozdanie z działalności Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej za rok 2014 oraz realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Bielski.

Obowiązek zapewnienia realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego. W powiecie organizacją tych działań zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim, jak również jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Wynika to z art. 112 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 135 ze zm.).

Dodatkowo wejście w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r. poz. 135 ze zm.) zobowiązuje powiat do organizowania dla dzieci pozbawionych wsparcia ze strony rodziny naturalnej – opieki zastępczej w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Zgodnie z w/w ustawą organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu jest wyznaczona przez Starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację zadania. Zgodnie z Zarządzeniem Nr 30/11 Starosty Bielskiego z dnia 14.12.2011r. w sprawie wyznaczenia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Bielskim wyznaczono Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim.

Niniejsze sprawozdanie zawiera analizę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu bielskiego w 2014 roku. Ponadto przedstawia i opisuje w kolejności katalog zadań i działań, jakie zostały podjęte na rzecz rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci, a także wymienia instytucje włączone w realizację przyjętych założeń.

Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Na podstawie ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 w oparciu o art. 76 ust. 4. do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim zamieściło ogłoszenie promujące pieczę zastępczą oraz informację o możliwości ubiegania się kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Niniejsza informacja widnieje na stronie internetowej Centrum.

Na skutek przeprowadzonego w 2013r. postępowania kwalifikacyjnego rodziny zastępczej niezawodowej, w 2014r kolejna dwójka dzieci została umieszczona w tejże rodzinie zastępczej. Aktualnie dzieci te mają uregulowaną sytuację prawną i oczekują na przysposobienie.

2. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i osób sprawujących funkcję rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2014r. Organizator przeprowadził szkolenie 2 rodzinom zastępczym.

Szkolenie miało na celu poszerzenie wiedzy z zakresu kompetencji psychospołecznych i pogłębienie świadomości pedagogicznej osób sprawujących pieczę zastępczą. W ramach szkolenia jego beneficjenci przeszli 10 godzinny staż w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego w Bielsku Podlaskim.

Osobami prowadzącymi zajęcia byli psycholog oraz specjalista pracy z rodziną zatrudnieni w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim. Szkolenie zakładało, iż jego tematykę i treści dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rodziny zastępczej, wobec czego każdy z uczestników szkolenia został przeszkolony według indywidualnego planu szkolenia.

3. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.

W 2014 roku 10 rodzin zastępczych uczestniczyło w projekcie realizowanym ze środków EFS. Program obejmował m.in. zajęcia z zakresu odpowiedzialności karnej osób nieletnich i pełnoletnich, trening umiejętności społecznych i poradnictwo prawne. Ponadto w/w rodziny uczestniczyły w warsztatach wychowawczych „Akademia Rodzica” oraz w zajęciach grupy wsparcia.

4. Zapewnianie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka.

W 2014r. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnił badania psychologiczne dla 15 osób sprawujących funkcję rodziny zastępczej. W/w badania przeprowadzono celem wydania opinii o predyspozycjach osób sprawujących opiekę nad dziećmi oraz ich motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Indywidualne diagnozy określały m.in. własne doświadczenia życiowe mogące mieć wpływ na proces wychowywania dziecka, funkcjonowanie psychospołeczne rodzica zastępczego oraz oceniły czy osoba sprawującą pieczę zastępczą posiada odpowiednie kwalifikacje.

5. Zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych

W 2014 roku Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w porozumieniu z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, do grupy wsparcia zgłosił 10 rodzin zastępczych, które wcześniej zadeklarowały chęć uczestnictwa w tego rodzaju spotkaniach.

Dobór rodzin zastępczych miał charakter celowy – w pierwszej kolejności wzięto pod uwagę osoby mające największe problemy w zakresie realizacji zadań opiekuńczo – wychowawczych. Celem grupy wsparcia jest wymiana doświadczeń życiowych i uczuć, poszerzenie wglądu w sytuację, a przede wszystkim wzajemne wspieranie się rodziców zastępczych w trudnościach dnia codziennego.

Osobą prowadzącą zajęcia była psychoterapeutka pracująca w Ośrodku Adopcyjnym w Białymstoku.

5. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy

W 2014 r. usługi świadczone przez wolontariuszy na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w głównej mierze opierały się na pomocy w odrabianiu lekcji. W roku sprawozdawczym czterech wolontariuszy z Gimnazjum Nr 1 oraz Liceum Ogólnokształcące z BJN w Bielsku Podlaskim w Bielsku Podlaskim udzielało wsparcia i pomocy 7 dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczym.

6. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w zakresie zapewnienia właściwej opieki nad rodzinami zastępczymi współpracuje z takimi instytucjami jak: Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, Sąd Rodzinny w Bielsku Podlaskim, Ośrodki

Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, kuratorzy sądowi, służba zdrowia, ośrodki adopcyjne, wolontariusze.

W 2014r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadzali szczegółowe oceny środowiskowe, w porozumieniu z nauczycielami szkół i przedszkoli, celem poszerzenia informacji o sytuacji wychowawczej oraz edukacyjnej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Współpraca z innymi instytucjami realizowana jest na bieżąco, stosownie do rozeznaczonych potrzeb.

7. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

We współpracy z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, zgłoszono 7 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, głównie spokrewnionych, dla których istnieje zasadność udzielenia wsparcia w postaci specjalistycznego poradnictwa pedagogiczno - psychologicznego. Prowadzącym zajęcia z dziećmi był specjalista pracy z rodziną oraz psycholog.

Głównymi zaburzeniami i problemami dzieci są trudności szkolne, zachowania agresywne, trudności komunikacyjne oraz zaburzenia emocjonalne. Celem indywidualnych spotkań jest optymalizacja procesu socjalizacji w środowisku zastępczym oraz rekompensacja zaległości programowo – szkolnych oraz parcjalnych dysfunkcji osobowościowych.

Przeprowadzane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wywiady środowiskowe z rodzinami zastępczymi wskazywały na zasadność uczestnictwa dzieci w zajęciach.

8. Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego

W 2014 roku w ramach projektu unijnego 4 rodziny zastępcze otrzymały wsparcie w postaci poradnictwa prawnego w ramach uczestnictwa w projekcie unijnym . Wymiar udzielonej pomocy prawnej wynosił 2 godziny.

Ponadto rodziny zastępcze, stosownie do potrzeb, na bieżąco otrzymują pomoc prawną udzielaną przez tutejsze Centrum.

9. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej

W 2014 roku Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Bielsku Podlaskim nadzorował opiekę nad 43 rodzinami zastępczymi, w których umieszczono 60 dzieci. Na mocy postanowień sądu w ubiegłym roku zostało powołanych 7 nowych rodzin zastępczych, w których zostało umieszczonych 12 dzieci. W opisywanym okresie dla każdej z rodzin zastępczych sporządzano, nie rzadziej niż co pół roku, ocenę sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy

zastępczej i wysyłano sprawozdanie do Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim III Wydział Rodzinny i Nieletnich. Oceny te były sporządzane na podstawie planu pomocy dziecku. W II półroczu 2014r. do udziału w posiedzeniach zespołu do spraw pieczy zastępczej oceniającego sytuację dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej zaproszono rodziny zastępcze, rodziców biologicznych, przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej i przedstawiciela ośrodka adopcyjnego. Sporządzane oceny były dokonywane, celem opisu całokształtu sytuacji prawnej i osobistej dziecka, możliwości jego powrotu do rodziny biologicznej, czy też możliwości przysposobienia. Wzbudzano motywacje rodzin biologicznych do współpracy i uświadamiano im, że dzieci zawsze ich potrzebują. Działania te m.in. były zawarte w planach pomocy dziecku. Specjaliści Zespołu do Spraw Pieczy Zastępczej, sporządzający w/w oceny odnotowywali istotne informacje odnośnie sytuacji dochodowej, prawnej i rodzinnej dzieci. Ponadto przedstawiono występujące problemy oraz relacje panujące między członkami rodziny. Po przeprowadzeniu analizy sytuacji dzieci nakreślono znaczące spostrzeżenia w zakresie funkcjonowania każdego dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Oceny zawierają informację dotyczącą zasadności dalszego pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, z uwagi na nieprawidłowe funkcjonowanie społeczne ich rodziców biologicznych oraz brak możliwości samodzielnego wypełniania przez nich funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

10. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej jest w stanie ciągłej gotowości do prowadzenia szkoleń i wsparcia psychologiczno- pedagogicznego osobom zgłaszającym gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Działalność prowadzona jest na bieżąco, stosownie do potrzeb.

11. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W 2014 roku na zlecenie sądu rodzinnego dokonano trzech analiz sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej oraz badań psychologicznych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

12. Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu

zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego

Zapewnianie wsparcia rodzinom zastępczym odbywa się na bieżąco, stosownie do potrzeb. Wiele rodzin zastępczych oraz ich podopiecznych korzysta z usług specjalistów, działających w Centrum. Problemami z którymi najczęściej zgłaszają się rodziny to problemy opiekuńczo - wychowawcze, prawne, problemy związane z funkcjonowaniem dzieci, obejmujące sferę emocjonalną, poznawczą i społeczną.

Osobami zajmującymi się specjalistycznym poradnictwem psychologicznym jest psycholog oraz specjalista pracy z rodziną.

13. Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

W okresie sprawozdawczym koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej mieli możliwość podniesienia swoich kwalifikacji dzięki uczestnictwu w dwóch szkoleniach z zakresu problematyki opiekuńczo – wychowawczej. Koordynatorzy zrealizowali powierzone im zadania zgodnie z założeniami oraz przedłożyli roczne sprawozdanie z realizacji zadań.

14. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

W 2014 roku zgłoszono dwoje dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Ośrodka Adopcyjnego w Białymstoku. Postępowanie adopcyjne w sprawie przysposobienia dzieci nie zostały zakończone, aczkolwiek wytypowano rodzinę, która ma przysposobić w/w dzieci.

Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacja pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim jako jednostka organizacyjna pomocy społecznej na szczeblu powiatowym oraz Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Bielskim, kieruje się głównie zasadą pomocniczości. Wraz z powierzeniem dla PCPR zadań organizatora pieczy zastępczej zabezpieczone zostały odpowiednie pomieszczenia na potrzeby Zespołu do Spraw Pieczy Zastępczej umożliwiające właściwą pracę specjalistom prowadzącym terapię i indywidualne porady. Zapewniono również wsparcie kadrowe w Zespole do spraw pieczy zastępczej, niezbędne do realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu pieczy zastępczej i ustawy o pomocy społecznej.

III. Diagnostyka, poradnictwo z zakresu opieki i wychowania - działalność Punktu Poradniczo – Konsultacyjnego:

1. PCPR prowadzi działalność mającą na celu:

- a) zwiększanie świadomości pedagogicznej rodzin zastępczych oraz rodziców biologicznych;
- b) nadzór nad realizacją standardu wychowania i opieki w rodzinach zastępczych oraz w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego
  - przestrzeganie praw dziecka,
  - badanie stopnia zaspokajania potrzeb dziecka;
- c) pomoc i współpracę z rodzinami zastępczymi, celem optymalizacji procesu wychowania i kształcenia wychowanków rodzin zastępczych;
- d) poradnictwo z zakresu infrastruktury instytucjonalno - pomocowej, problematyki opiekuńczo - wychowawczej, porady prawne;
- e) wdrażanie innych programów synergicznych z zakresu pomocy rodzinom i ich dzieciom;
- f) kooperacje z instytucjami działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży doświadczających sytuacji kryzysowych;
- g) wspieranie osób niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, doświadczających sytuacji kryzysowych;
- h) monitorowanie skuteczności podjętych działań.

2. Posiadane zasoby kadrowe ważne z punktu widzenia realizacji zadania:

- psycholog,
- pedagog,
- socjoterapeuta,
- logopeda,
- specjaliści d/s osób niepełnosprawnych,
- radca prawny

IV. Realizacja projektu EFS.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim od września 2008r. do chwili obecnej realizuje projekt pt. „*Służby społeczne – przyjaciele rodzin*”, współfinansowany z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Priorytet VII: Promocja integracji społecznej

Działanie 7.1: Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji

Poddziałanie 7.1.2: Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

W 2014 roku w wyniku realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie projektu, Powiat Bielski pozyskał środki w łącznej kwocie **272.812 zł**, wkład własny wyniósł **31.425,00 zł** (koszty poniesione na utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej). Projekt kierowany jest przede wszystkim do rodzin w których występuje

bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie alkoholowe, przemoc, nieporadność w sferze opiekuńczo –wychowawczej i życiowej, oraz tych którzy długotrwale korzystają ze środków pomocy społecznej. Głównym celem projektu jest zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego wśród 86 uczestników. W 2014r dzięki projektowi możliwe było udzielenie pomocy dzieciom z trudnościami w czytaniu i pisaniu, jak również mających problemy w funkcjonowaniu społecznym. Prowadzone były zajęcia z glottodydaktyki, zajęcia socjoterapeutyczne, pomocy w nauce oraz warsztaty kompetencji społecznych. Wysoką jakość oferowanego wsparcia gwarantuje wyspecjalizowana kadra pedagogiczna Centrum. Indywidualnego wsparcia i poradnictwa dla rodziców w zakresie profilaktyki ds. uzależnień, przemocy, prawidłowych postaw wychowawczych i aktywnego poszukiwania pracy udziela pracownik socjalny. W ramach realizacji projektu w 2014r. objęto działaniami projektowymi 64 osób niepełnosprawnych, w tym 28 uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Bielsku Podlaskim oraz 32 uczniów Zespołu Szkół Specjalnych im. Jana Pawła II w Bielsku Podlaskim. Poza tym utworzono grupę wsparcia dla 5 rodziców wraz z dziećmi niepełnosprawnymi oraz grupę wsparcia dla 10 rodzin sprawujących pieczę zastępczą. W ramach projektu uczestnicy mieli możliwość skorzystania ze szkoleń i warsztatów zwiększających kompetencje życiowe i umiejętności społeczne. Dzięki udziałowi w projekcie 3 osoby podniosły swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w kursie obsługi kasy fiskalnej oraz kucharza małej gastronomii. Indywidualnym wsparciem objęto 18 osób młodych w wieku 15-30 lat oferując konsultacje z doradcą zawodowym. Jedna osoba odbyła 3 miesięczny staż zawodowy. W celu integracji społecznej osób niepełnosprawnych z otoczeniem zorganizowano wyjazd dla 20 osób do Centrum Edukacji Przyrodniczej w Korycinach oraz Opery Podlaskiej. W 2015r. planuje się kontynuowanie powyższych działań z rodzinami oraz osobami niepełnosprawnymi zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

V. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne stanowią zróżnicowaną grupę pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność zróżnicowania pomocy adresowanej do tych osób. W celu wyrównania szans życiowych osób niepełnosprawnych, PCPR wspiera finansowo ze środków PFRON rehabilitację społeczną tych osób.

W 2014 roku na realizację zadań w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych przeznaczono środki finansowe Funduszu w kwocie **1.025.728 zł**.

Realizowano następujące zadania:

- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki,

- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej,
  - dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
  - dofinansowanie kosztów działania Warsztatów Terapii Zajęciowej.
- Realizacja rzeczowo - finansowa w/w zadań przedstawia się następująco:

1. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.

W 2014 roku udzielono dofinansowania dla 181 uczestników turnusów i ich opiekunów na łączną kwotę – **164.676 zł** w tym:

- dla 128 dorosłych osób niepełnosprawnych i 29 opiekunów na kwotę 144.267 zł
- dla 12 niepełnosprawnych dzieci i młodzieży i 11 opiekunów na kwotę 20.409 zł.

2. Dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, takie jak np. wózki inwalidzkie, protezy, buty ortopedyczne, aparaty słuchowe, szkła korekcyjne, otrzymało 492 osób niepełnosprawnych, w tym 412 osób dorosłych. Wnioskodawcom udzielono dofinansowania na łączną kwotę **300.733 zł**.

3. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

W roku 2014 dla dwóch stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych dofinansowano do organizacji 4 imprez integracyjnych na łączną kwotę **2.700 zł**.

W imprezach tych uczestniczyły 198 osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie.

4. Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.

W 2014 roku 23 osobom niepełnosprawnym udzielono dofinansowania na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się. Na realizację zadań w zakresie likwidacji barier funkcjonalnych udzielono dofinansowania na ogólną kwotę **39.759 zł**, w tym:
27.198 zł – na likwidację 10 barier architektonicznych osobom niepełnosprawnym ruchowo oraz poruszających się na wózkach inwalidzkich dofinansowano wymianę posadzek na antypoślizgowe, budowę oraz przystosowanie pomieszczeń higieniczno

- sanitarnych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności, montaż uchwyty i poręczy w pomieszczeniach higieniczno – sanitarnych i ciągach komunikacyjnych, wymianę drzwi na szersze, likwidację progów.

10.277 zł – na likwidację barier technicznych 11 osobom z dysfunkcją narządu ruchu i wzroku, poprzez dofinansowanie zakupu łóżek ortopedycznych, krzeseł toaletowych, podświetlanych kuchenek mikrofalowych.

2.284 zł - na likwidację barier w komunikowaniu się 2 osobom z dysfunkcją narządu słuchu i mowy oraz wzroku poprzez zakup komputera i radiomagnetofonu do odtwarzania książek zapisanych na nośnikach CD.

5. Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim powołany został do działania dnia 29 grudnia 2010 roku. Na działalność warsztatów w 2014 roku ze środków PFRON przekazano **517.860 zł**, oraz ze środków powiatu przekazano **57.540 zł**. W WTZ uczestniczyło 38 osób niepełnosprawnych.

Ponadto dokonywano merytorycznego i formalnego rozliczenia kosztów uczestnictwa 2 niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bielskiego w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Starych Raciborach w powiecie wysokomazowieckim.

6. Orzekanie o niepełnosprawności.

Przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie funkcjonuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który w 2014 roku wydał ogółem 1133 orzeczeń. Wśród tych orzeczeń wydano 1002 orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia oraz 131 orzeczeń dla osób poniżej 16 roku życia.

Dla osób powyżej 16 roku życia wydano :

- 288 orzeczeń z zaliczeniem do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- 458 orzeczeń z zaliczeniem do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,
- 211 orzeczeń z zaliczeniem do lekkiego stopnia niepełnosprawności,
- 7 orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych,
- 38 orzeczeń o odmowie wydania orzeczenia.

Dla osób poniżej 16 roku życia wydano :

- 115 orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych,
- 15 orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych,
- 1 orzeczenie o odmowie ustalenia niepełnosprawności.

W Zespole zatrudnionych jest 7 lekarzy na umowę zlecenie posiadających specjalizację z zakresu: pediatrii, psychiatrii, chorób wewnętrznych, okulistyki neurologii i ortopedii.

VI. Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2012- 2015 za 2014 rok

1. Realizacja Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie opracowało i realizowało Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie, który stanowi załącznik do Zarządzenia nr 7 Dyrektora PCPR z dnia 10 grudnia 2012 r. w sprawie przyjęcia do realizacji autorskiego programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim. Program jest zgodny z rozporządzeniem MPiPS z dnia 22.02.2011 r. w sprawie standardów podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno -edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259) i „wytycznymi do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”, stanowiącymi załącznik Nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (uchwała Rady Ministrów Nr 162/2006).

W 2014 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie odbył się jeden cykl programu. Zakres tematyczny realizowanego programu, zawiera elementy programu Duluth i Treningu Zastępowania Agresji. Podstawowym celem oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych była zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, a w rezultacie powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy, a także zwiększenie ich zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i konstruktywnego współżycia w rodzinie. W realizowanym cyklu zajęć wzięło udział 6 mężczyzn i wszyscy ukończyli program. Zajęcia prowadzone były 2 lub 3 razy w tygodniu w odstępach nie dłuższych niż 1 tydzień. Formami i metodami pracy stosowanymi w trakcie programu były: wykład, trening, podczas którego modelowano pożądane zachowania, dyskusja tematyczna, dokonywano analizy przypadków i analizy przemocy własnej stosowanej przez beneficjentów. W okresie od 16.10.2014 r. do 16.12.2014 r. zrealizowano 55 godzin zegarowych pracy grupowej, omówiono diagnozy psychologiczne beneficjentów oraz przeprowadzono zajęcia indywidualne z każdym z uczestników łącznie w wymiarze 6 godzin zegarowych. W celu naboru uczestników pracownicy Centrum kontaktowali się z kuratorami do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych oraz z miejskimi i gminnymi ośrodkami pomocy społecznej z prośbą o wytypowanie potencjalnych kandydatów do programu. Na stronie internetowej oraz tablicy ogłoszeń Centrum zamieszczana jest informacja o realizacji oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Opracowano reguły uczestnictwa w programie. Każdy z uczestników podpisał kontrakt, w którym zobowiązał się do akceptacji obowiązujących reguł,

zawierających formalne wymogi, dotyczące systematycznej obecności na zajęciach, obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie spotkań, zobowiązanie się do powstrzymywania od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi. Program zakłada monitorowanie zachowań związanych z przemocą w rodzinie u osób uczestniczących w trakcie trwania programu i trzy lata po jego zakończeniu, poprzez kontakt telefoniczny i osobisty z uczestnikami oddziaływań, ofiarami przemocy, kuratorami.

2. Diagnoza i monitoring zjawisk przemocy występujących na terenie powiatu bielskiego.

W ramach diagnozy i monitorowania zjawiska przemocy, PCPR wystąpił z pismem do ośrodków pomocy społecznej, kuratorów do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych, Stowarzyszenia „Fundament” oraz Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim z prośbą o podanie informacji dotyczących zarejestrowanych przypadków stosowania przemocy oraz o podanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z informacji uzyskanych z poszczególnych gmin, dotyczących przemocy i stosowanych działań prewencyjnych wynika, iż w gminach funkcjonują zespoły interdyscyplinarne. Ofiarom przemocy zakładana jest Niebieska Karta. W gminach jest realizowana procedura Niebieska Karta. Ofiary przemocy zaopatrzone są w pomoc psychologiczno-pedagogiczną, oferowaną przez ośrodki pomocy społecznej, szkoły, stowarzyszenie działające na rzecz przeciwdziałania przemocy jak i PCPR. Prowadzona jest również praca socjalna w miejscu zamieszkania sprawcy jak i ofiary przemocy. Prowadzone są działania profilaktyczne na terenie gmin, poprzez rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych na temat przemocy, dostarczanie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy, jak również organizowane są spotkania informacyjne z mieszkańcami gmin.

Osoby podejrzane o stosowanie przemocy są informowane o możliwości wzięcia udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy, organizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim.

Z przeprowadzonej analizy otrzymanych informacji wynika, iż w I i II kwartale 2014 r. było zarejestrowanych 128 zjawisk stosowania przemocy, natomiast w III i IV kwartale 2014 roku - 138 zjawisk stosowania przemocy.

3. Profilaktyka i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowana do różnych grup społecznych.

Działania profilaktyczne są prowadzone w ramach realizacji projektu unijnego „Służby społeczne – przyjaciele rodzin” jak również w ramach działalności punktu poradniczo- konsultacyjnego.

4. Promowanie zachowań asertywnych oraz umiejętności społecznych pożądanych wśród dzieci i młodzieży. Poradnictwo i udzielanie pomocy oraz wsparcia osobom doznającym przemocy.

Rokrocznie organizowane są dla uczniów szkół gimnazjalnych zajęcia psychoedukacyjne z umiejętności społecznych. W 2014 r. pracownicy PCPR przeprowadzili szkolenie w Zespole Szkół w Boćkach pt. „Zachowania ryzykowne wśród młodzieży oraz radzenie sobie w sytuacjach przemocowych”. Beneficjentami szkolenia byli uczniowie II klas gimnazjalnych. W ramach Punktu Poradniczo - Konsultacyjnego, działającego przy PCPR świadczone jest poradnictwo psychologiczne dla osób znajdujących się w kryzysie. W 2014 r. poradnictwem objęto 19 osób w tym wsparciem psychologicznym objęto 16 osób, prawnym – 1 osobę, pracą socjalną 2 osoby.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współdziała z Komendą Powiatową Policji oraz zespołami interdyscyplinarnymi w zakresie realizacji procedury „Niebieska Karta”, poprzez bezpośredni kontakt z dzielnicowymi, przewodniczącymi zespołów interdyscyplinarnych, uczestnictwo w posiedzeniach zespołu interdyscyplinarnego, celem wypracowania wspólnych rozwiązań niwelujących przemoc.

5. Wspieranie pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2014r. pracownicy PCPR odbyli następujące szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy :

1. szkolenie zorganizowane przez „Centrum Rozwiązań” - „Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach”- uczestnikiem szkolenia była pracownik socjalny
2. szkolenie zorganizowane przez Pracownię Psychoterapii i Psychoedukacji Integra „Modelowe rozwiązania wczesnej interwencji socjalnej dla młodzieży z placówek opiekuńczo – wychowawczych/ młodzieży z rodzin dotkniętych uzależnieniem lub przemocą” – uczestnikami szkolenia byli dyrektor PCPR, specjalista pracy socjalnej, psycholog, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, specjalista pracy z rodziną
3. konferencja zorganizowana przez Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki - uczestnikami szkolenia byli koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i specjalista pracy z rodziną.

VII. Wykaz potrzeb w zakresie pieczy zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaski zgłasza potrzebę rozbudowania systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie bielskim poprzez tworzenie zawodowych rodzin zastępczych. Zgodnie z ustawą o

wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców poprzez organizowanie opieki w niezawodowych i zawodowych rodzinach zastępczych. W wyniku deficytu tego typu rodzin na terenie powiatu, dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej są umieszczane w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, na terenie innych powiatów. Placówki opiekuńczo - wychowawcze nie zawsze mogą dostatecznie zaspokoić wszystkie potrzeby opuszczonych dzieci, a w szczególności potrzeby emocjonalne. Optymalne warunki opiekuńczo- wychowawcze może zapewnić jedynie rodzinna piecza zastępcza, która ma możliwość zniwelowania bólu egzystencjalnego dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych. Zakres oddziaływań zawodowej rodziny zastępczej uwzględnia również zaspokojenie podmiotowych potrzeb poznawczych, duchowych, kulturowych i społecznych dzieci.

VIII. Wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim zgłasza potrzebę w zakresie poszerzenia działań w dziedzinie poradnictwa terapeutycznego i specjalistycznego poprzez świadczenie usług z zakresu socjoterapii, reedukacji, glottodydaktyki, pracy socjalnej i prowadzenia zajęć warsztatowych – kompetencje społeczne. W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgłasza się potrzebę realizacji Programu korekcyjno - edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie oraz prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla ofiar przemocy w rodzinie.